

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum liberalitas sit virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

QVAEST. CXVI.

litigiosus, quia in suis colloquiis & ex conversatione, insert de facto tristitiam alius. Nec exculcatur a peccato, quoniam voluntarii sunt actus illi deformes: sicut non totaliter exculcatur detrahens ex loquacitate.

¶ Nota tertio pro art. 2. quia magis contrariatur affabilitati litigium quam adulatio, ut in eis est hominem, qui male esse virtutis, declinare in extremum adulatio, quam ligili, hoc est, attendere, ut in colloquiis, & conuer-

Est Aug. in lib. de spiritu, & literis c. 4. a med. tomo 3.

rum in contristando, iuxta illam regulam Philo. 2. Ethic. vi

delicit, quod declinatum est in uitium similius virunt. Et haec de tota hac quaestione fac fint.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod litigium sit minus peccatum, quam contra-

rium uitium, placiditas, vel adulatio. Quantò n. ali-

quod peccatum plus nocet, tanto peius esse videtur:

sed adulatio plus nocet, quam litigium. dicitur enim Isa. 3. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te de-

cipiunt, & uiam gressum tuorum disiunt. ergo

adulatio est grauius peccatum, quam litigium.

¶ 3 Praet. In adulazione videtur esse quedam dolofas,

quia aliud adulator dicit ove, aliud habet in cor-

de: litigiosus autem caret dolo, quia manifeste con-

tradicit: ille autem qui cum dolo peccat, turpior est,

vt Philosophus dicit in 7. * Ethicor. ergo grauius

peccatum est adulatio, quam litigium.

¶ 4 Pra. Verecundia est timor de turpi, ut patet per

Philosophum in 4. * Ethicor. sed magis verecundatur

homo esse adulator, quam litigiosus. ergo litigium

est minus peccatum, quam adulatio.

SED CONTRA est, quod tanto aliquod peccatum

videtur esse grauius, quanto spirituali statui magis

repugnat: sed litigium magis repugnare videtur sta-

tui spirituali. dicitur enim 1. ad Timoth. 3. q. oportet

episcopum non litigiosum esse. & 2. ad Timoth. 2.

Seruum Domini non oportet litigare. ergo litigium

videtur esse grauius peccatum, quam adulatio.

Respon. Dicendum, quod de utroque istorum pec-

catorum loqui possumus dupliciter. Vno modo,

considerando speciem utriusque peccati. Et secun-

dum hoc, tanto aliquod uitium est grauius, quanto

magis repugnat oppositae uituti. Virtus autem ami-

citiae principalis tendit ad delectandum, quam ad

contristandum: & ideo litigiosus qui superabundat

in contristando, grauius peccat, quam placidus, vel

adulator, qui superabundat in delectando. Alio mo-

do, possum considerari secundum exteriora motio-

nua. Et secundum hoc quandoque adulatio est gra-

uio, puta, quando intendit per deceptionem inde-

bitum honorem, vel lucrum acquirere. Quandoq;

verò litigium est grauius, puta, quando homo inten-

dit vel veritatem impugnare, vel dicentem in con-

temptum adducere.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut adulator po-

test nocere occulte decipiendo: & in interdum nocere manente impinguo. autem est carcer paribus, manente quasi per violentiam, quam occulit. grauius peccatum, quod furtum, &c. impinguo.

AD II. Dicendum, quod non tam humanis illud est grauius, quod est inimicorum hominum est ex ratione: & id est ex peccata carnalia, quibus caro dominum quamvis peccata spiritualia sine gravitate cedunt ex maiori contemptu. Similiter sunt ex dolo, sunt turpiora, impunita ex quadam infirmitate procedere, & constitutae rationis, cum tamen peccata multa sint ex maiori contemptu, & id est quasi cum dolo existens, uidetur esse litigium, quam ex maiori contemptu detur esse grauius.

AD III. Dicendum, quod Iacobus loquitur ibi de concupiscentia secundum quod est generale peccatum, ex quo omnia uitia oritur, prout dicit glor. * ad Rom. 7. Bona est lex, quae dum concupiscentiam prohibet, omne malum prohibet.

ARTICVLVS II.

Vtrum litigium sit grauius peccatum, quam adulatio.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod litigium sit minus peccatum, quam contra-

rium uitium, placiditas, vel adulatio. Quantò n. ali-

quod peccatum plus nocet, tanto peius videtur:

sed adulatio plus nocet, quam litigium. dicitur enim Isa. 3. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te de-

cipiunt, & uiam gressum tuorum disiunt. ergo adulatio est grauius peccatum, quam litigium.

¶ 3 Praet. In adulazione videtur esse quedam dolofas,

quia aliud adulator dicit ove, aliud habet in cor-

de: litigiosus autem caret dolo, quia manifeste con-

tradicit: ille autem qui cum dolo peccat, turpior est,

vt Philosophus dicit in 7. * Ethicor. ergo grauius

peccatum est adulatio, quam litigium.

¶ 4 Pra. Verecundia est timor de turpi, ut patet per

Philosophum in 4. * Ethicor. sed magis verecundatur

homo esse adulator, quam litigiosus. ergo litigium

est minus peccatum, quam adulatio.

SED CONTRA est, quod tanto aliquod peccatum

videtur esse grauius, quanto spirituali statui magis

repugnat: sed litigium magis repugnare videtur sta-

tui spirituali. dicitur enim 1. ad Timoth. 3. q. oportet

episcopum non litigiosum esse. & 2. ad Timoth. 2.

Seruum Domini non oportet litigare. ergo litigium

videtur esse grauius peccatum, quam adulatio.

Respon. Dicendum, quod de utorum istorum pec-

catorum loqui possumus dupliciter. Vno modo,

considerando speciem utriusque peccati. Et secun-

dum hoc, tanto aliquod uitium est grauius, quanto

magis repugnat oppositae uituti. Virtus autem ami-

citiae principalis tendit ad delectandum, quam ad

contristandum: & ideo litigiosus qui superabundat

in contristando, grauius peccat, quam placidus, vel

adulator, qui superabundat in delectando. Alio mo-

do, possum considerari secundum exteriora motio-

nua. Et secundum hoc quandoque adulatio est gra-

uio, puta, quando intendit per deceptionem inde-

bitum honorem, vel lucrum acquirere. Quandoq;

verò litigium est grauius, puta, quando homo inten-

dit vel veritatem impugnare, vel dicentem in con-

temptum adducere.

QVAE STIO CIVILIS

De liberalitate, in sex articulis diuina.

DEINDE considerandum est, de liberalitate, & v-

cundia respectu turpitudinem peccati.

semper magis verecundatur homo de adul-

cato, sed de magis turpi peccato. Et magis verecundatur homo de adul-

atio, quam ex maiori contemptu.

CERCA liberalitatem autem quaeruntur sex.

Primo, Vtrum liberalitas sit virtus.

Secondo, Quæ sit materia eius.

Tertio, de actu ipsius.

Quarto, Vtrum magis ad eum con-

ducatur, quam accipere pertinet.

Quinto, Vtrum liberalitas sit pars iustitiae.

I Sexto, De comparatione eius ad alias virtutes.

ARTICVLVS I.

Vtrum liberalitas sit virtus.

A D PRIMUM sic procedimus.

Videtur, quod liberalitas sit virtus.

Nulla enim virtus contrariatur naturali inclinacio-

nini: inclinatio autem naturalis est ad hoc, ut aliquis plus libe-

ramur quam aliis prouideat, cuius con-

trarium pertinet ad liberalitatem.

quia ut Philosophus dicit in 7. * Ethicor. liberalis non est reflec-

re ad seipsum, ita q. si minoriter occurreret.

derelinquit. ergo liberalitas non est virtus.

¶ 2 Praet. Per diuitias homo summa-

vitam sustentat, & ad felicitatem

diuitiarum organica deferuntur, &

dicitur in 7. * Ethic. Cum ergo o-

mnis ordinetur ad felicitatem

liberalitas non est virtus.

¶ 3 Praet. Per diuitias homo summa-

vitam sustentat, & ad felicitatem

diuitiarum organica deferuntur, &

dicitur in 7. * Ethic. Cum ergo o-

mnis ordinetur ad felicitatem

liberalitas non est virtus.

¶ 4 El-

egnius neuer-

A iusmodi. Dicitur enim ut sic, abstrahunt a magnis, & mediocribus. Ad hoc dicitur, quod cum auctor dicit liberalitatem esse circa diuitias in quantum huiusmodi, ly in quantum, tenuerit specificatus, & determinat conditionem, qua diuitia sunt materia liberalitatis. Et quoniam conditio ista est, quod diuitiae fumanur sine ali-

qua additione, quoniam diuitiae absolu-

te lumen sunt obli-

etum cōcupisibilis;

ideo talem condi-

tio nem significavit per-

notam significacionis

rationis proprie*ta* ipsa

rum diuitiarum. Ita

quod sensus est, quod libe-

ralitas est utri diuitiae,

in quantum huiusmo-

di honeste, diuinis ab-

solute sine addicio-

ne aliquo consi-

deratur. Magnificencia ue-

ro est, uti eis cu ad di-

ctione arduntur. Iuli-

tius autem cum addi-

tione debet, ut in le-

tera dicitur. Diuitiae au-

tem conditio expli-

catur quandoque ex

quantitate diuitiarum,

non quod quantitas ua-

riet rationem mate-

riæ, sed per seam cir-

cumlocutionis expli-

catur differētia inter

diuitiae absolute, &

ut arduas per esse

magnas, ut mediocribus,

qua mīgrat ido-

neitatem quandā ha-

bent, ut tendat ad ar-

duam rationem, medio

res autem non. Ac

per hoc denotant di-

uitiae absolute, quas

auctor hic vocat diu-

tias in quantum diuitiae,

per exclusionem suoperadicta rationes

aliquibus.

In reponitione ad

primum art. adiuver-

te, quod dum anchora-

restituta est, ut supra *

dicitum est.

Similiter etiam nihil prohibet

aliquos virtuosos, licet sint pau-

peres, esse liberalitas.

Vnde \dagger Phil.

dicit 4. Ethicor.

Secundum sub-

stantiam, id est, facultatem diuitiarum, liberalitas dicitur.

Non enim constat in multitudine da-

torum, sed in dantis habitu. & *

Ambros. dicit in j. de Officiis.

quod

affectionis diuitiem collationem,

aut pauperem facit, & premium

rebus imponit.

ARTICVLVS IL •

Vtrum liberalitas sit circa pecunias.

A D SECUNDVM sic procedi-
tur. Videtur, quod liberalitas non sit circa pecunias. Omnis enim uirtus moralis est circa operationes, ut passiones; sive autem circa operationes est propriu*m* iustitia, vt * dicitur in 5. Eth. ergo cu liberalitas sit uirtus moralis, videtur quod sit circa passiones, & non circa pecunias.

\ddagger Præt.

Intra art. 3.

& 12. q. 60.

ar. 5. cor. &

mal. q. 11.

ar. 1. cor. fi.

& 4. Ethic.

fin.

Libro 5. ca.

1. temo 5.

videtur, quod liberalis non sit vir-
tuosus, de quo \dagger Philo. dicit in 4.
Ethico. quod non est acceptius
pecuniae, neque custoditiu*m*, sic
emissiu*m*.

\ddagger Præt. Virtutes habent conne-

ctionem adiuuicem: sed liberalis-
tas non uidetur connexa aliis vir-
tutibus. Multi enim sunt virtuo*m*,
qui non possunt esse liberales,
quia non habent quod dent. Mul-
tietiam liberaliter dant, vel exp̄-
dunt, qui tamen alias sunt uitiosi.
ergo liberalitas non est virtus.

Sed contra est, quod * Ambro*s*.
dicit in 1. de Officiis. quod in
Evangeliu*m* multas doctrinas ac-
cepimus iusta liberalitat*m*; sed in
Evangeliu*m* non docentur nisi ea,
qua ad virtutem pertinent. ergo
liberalitas est uitius.

Respo*s*. Dicendum, quod sicut C
Aug. * dicit in lib. de lib. arb. bene
vit hi quibus male uti possumus,
pertinet ad uitutem. Possimus autem
bene, & male uti non so-
lum his, quae intra nos sunt, puta,
potentiu*m*, & passionis anima*m*,
sed etiam his, quae extra nos
sunt, scilicet huius mundi cœcili-
fis nobis ad sustentationem vitæ;
& iō cu bene uti his rebus perni-
eat ad liberalitatem, cōsequens
est, quod liberalitas uitius sit.

Ad primum ergo dicendum,
quod sicut * Amb. & Basiliu*s* di-
cunt, superabundantia diuitiaru*m*
datur aliquibus a Deo, ut meritū
bona dispensationis acquirantur.
Paucus autem uni sufficiunt: & iō
liberalis plura laudabiliter i aliis os
expedit, quam in sc̄psum. De-
bet autem homo semper magis
sibi prouidere in spiritualibus bo-
nis, in quibus vnuquisque sibi
præcipue subvenire potest: & tam-
en etiam in rebus temporali-
bus non pertinet ad liberalem, vt
sic alii intendat, quod omnino
se, & suos despiciat. Vnde * Ambro*s*.
dicit in 1. de Officiis. Est illa E
probanda liberalitas, ut proximis
feminis tui non despicias, si
egere cognoscas.

Ad II. Dicendum, quod ad li-
beralem non pertinet sic diuitias
emittere, vt non sibi remaneat
vnde sufficiatur, & vnde uirtutis
opera excusat, quibus ad felicita-
tem peruenitur. Vnde * Philo.
dicit in 4. Ethicor. quod liberalis
non negliget propria, volens per
inquantum hu-